

KÚRIA

Bfv.III.927/2014/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év november hó 11. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tatabányai Törvényszék 4.B.307/2012/56. számú, illetőleg a Győri Ítéltábla Bf.105/2013/12. számú ítéletét e terhelt vonatkozásában hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az előterjesztő, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Tatabányai Törvényszék a 2013. július 16-án kelt 4.B.307/2012/56. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett emberölés büntetében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 166. § (1) bekezdés és (2) bekezdés b) pont], és ezért őt 18 évi fegyházban végrehajtandó

szabadságvesztésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

A terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljárva a Győri Ítéltőtanács a 2014. január 23-án kihirdetett Bf.105/2013/12. számú ítéletével megállapította, hogy az I. rendű terhelt terhére rótt cselekmény a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 160. § (1) bekezdése és (2) bekezdés b) pontja szerint minősül, továbbá a terhelt a szabadságvesztésből legkorábban annak kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra. Egyebekben az elsőfokú határozatot az I. rendű terheltet érintően helybenhagyta.

A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege a következő:

Az I. rendű és a II. rendű terhelt - a III. rendű terhelt felbujtására - elhatározták, hogy a III. rendű terhelt által jómódúnak vélt sértett értékeit megszerzik oly módon, hogy házába behatolnak, a sértettet megkötözik és értékeit eltulajdonítják. Ennek megfelelően 2011. július 22-én a sértett távollétében lakásába behatoltak. A sértett 18 óra körül érkezett haza, majd amikor bement a szobába, szembetalálkozott az ott várakozó I. és II. rendű terheltekkel. Ekkor az I. rendű terhelt hátulról lefogta a sértettet, a II. rendű terhelt pedig a kamrában talált kötéllel igyekezett a sértett kezét megkötözni. A sértett azonban ellenállt, mire a II. rendű terhelt felkapott egy ott talált baltanyeletet, és amíg az I. rendű terhelt a sértettet lefogta, két alkalommal fejbe ütötte a baltanyellel. A sértett azonban továbbra is ellenállt, ezért az I. rendű terhelt kivette a baltanyeletet a II. rendű terhelt kezéből, és azzal hátulról két ízben fejbe ütötte a sértettet.

A sértett az ütések következtében a földre rogyott, majd a II. rendű terhelt abból a célból, hogy a sértettet elnémítsa, a szájába tömött egy - ugyancsak a helyszínen talált - közepes méretű mosdószivacsot, ezt követően pedig a terheltek a ház konyhájába rángatták az erősen vérző és megrogyott sértettet.

Ekkor azonban a sértett egyik rokona megjelent a háznál és az utca felől bekiabált a házba, mire a csuklyát viselő I. rendű terhelt kinézett, és azt válaszolta, hogy „rokonok vagyunk”. Ezt követően - miután megzavarták őket tervük végrehajtásában - a terheltek abbahagyták a sértett további bántalmazását, és anélkül, hogy bármit el tudtak volna vinni a sértett házából, a szomszédos kerteken keresztül menekülve elhagyták a bűncselekmény helyszínét.

A sértetthez hozzátartozói hívtak mentőt, az I. és a II. rendű terhelt az eszméletlen sértettet magára hagyták.

A sértettet a mentő 2011. július 22. napján 20 óra 02 perckor

szállította kórházba, nagyon rossz általános állapotban. Fluktuáló tudatállapota folytán kérdésekre időnként igen-nemmel válaszolt, nevét megmondani nem tudta, kontaktusba alig volt vonható. Mindkét szeme körül pápaszem vérömleny látszott, szemeit a nagy vízenyők miatt spontán felnyitni nem tudta. Szájában egy szivacsdarab volt, felső fogsora hiányzott. Sérülései súlyosak, életveszélyesek voltak.

A sértett a bántalmazás következtében az alábbi sérüléseket szenvedte el:

- bal homloktájon 6 centiméter hosszú ablakos koponyatörést, mely a síkjából 4-5 mm vastagon kiemelkedett,
- a koponyacsonton a homlokcsonti pólus előtt végighúzódnó 2 cm hosszú zezugos törést,
- a koponyaüregen belül a baloldali halántéklebény alapjától a domborulatig húzódnó, 7 mm maximális vastagságú kemény agyburok alatti vérömlenyt,
- a benyomatos ablakos koponyatörés környezetében jelentős mennyiségű sérülésszerű eredetű lágyagy-burok alatti vérgyülemet,
- a bal oldalkamra összenyomódását 4-5 mm-es középvonali áttolással, amely azonnal koponya-megnyitós műtétet igényelt,
- a fej magas faltáji részén többszörös, 4 darab horzsoltszerű, metszett csillag alakú, erősen vérző fejsebeket.

Védekezésre utaló sérülései viszont nem voltak.

A sérüléseket négy tompa erőbehatás okozta. Ezek közül egy nagy erejű tompa erőbehatás benyomatos koponyacsont-törést eredményezett, a további három, a koponya területét ért behatás kis erejű volt. A sérülések hosszirányú, tengellyel és bizonyos szélességgel bíró eszköztől származtathatóak, az elszenvedett sérülések az élet kioltására alkalmasak voltak.

A terheltek a sértett bántalmazásához egy 60 cm hosszú, egyik végén 19 cm hosszan kiszélesedő, 16 cm körfogatú, oldalsó részén éllel bíró fa baltanyelet használtak, amelynek a szélesebb, éles végével mérték rá az ütéseket.

A sértettet a műtéti és intenzív ellátást követően 2011. augusztus 12. napján az idegosztályra helyezték, ekkor kontaktusképtelen volt, majd szeptember 1. és 19. napja között krónikus osztályon való kezelés alatt lassan mobilizálni lehetett. Ezt követően pedig az ápolási intézetben kezelték, ahol kommunikációra, önálló mozgásra képtelen maradt, és elemi szükségleteit ellátni nem tudta. Mesterséges táplálásra szorult, majd halálát megelőzően 8 nappal belázasodott és tüdőgyulladás alakult ki nála. Ápolása, mozgatása

megfelelő körülmények között, szakszerűen történt.

A sértett kórházi ellátása során, 79 évesen, 2011. október 18. napján meghalt, halálának közvetlen oka tüdőgyulladás volt. A 2011. július 22. napján elszenvedett bántalmazás és a sértett halála között azonban közvetett ok-okozati összefüggés áll fenn, koponyasérülése, elsősorban benyomatos koponyacsont-törésének szövődménye volt a tüdőgyulladás, amely a sértett halálához vezetett.

A sértett halálakor az elszenvedett fejsérülésekkel összefüggő, a koponya baloldali halánték-homloklebeny alatt az elszenvedett koponyatörés vetületében 8-10 cm átmérőjű, régi zúzódott, agylágyult terület, közepes fokú agyvizenyő volt feltárható. A jobb homloklebeny alapi felszínén diffúz, összefüggő, régi lágyult zúzódás nyoma, a keményburok alatt vérmassza volt.

A bántalmazást követően kialakult sérülésekkel összefüggően, a folyamatos gyógykezelése ellenére nem javuló, magatehetetlen, fekvő állapotot követően súlyos fokú, gennyes, kétoldali tüdőgyulladásban, súlyos fokú hörghurutban, epekövességben, gennyes vesemedence-gyulladásban szenvedett, egyebekben életkorának megfelelő ép állapotban volt.

A bántalmazással összefüggő sérülések folytán már a kórházba szállításakor sem volt olyan orvosi beavatkozásra lehetőség, amellyel a sértett élete megmenthető, illetve a halál bekövetkezése elkerülhető lett volna.

A bíróság ügydöntő határozata ellen a terhelt a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjának felhívása mellett - de ténylegesen a cselekmény törvénysértő minősítését és a büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés megsértését sérelmezve - terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

Az indítvány indokai szerint a sértettnek a bántalmazást követően 88 nappal később, a folyamatos kórházi ápolása során beállott halálát nem a terhelt cselekménye, hanem tüdőgyulladás okozta, ami annak a következménye, hogy a sértettet nem ápolták gondosan a kórházban. Maga az orvosi dokumentáció is azt tartalmazza, miszerint a sértett a bántalmazás következtében életveszélyes sérüléseket szenvedett. Ezért cselekménye legfeljebb halált okozó testi sértés büntettének minősülhet.

Sérelmezte továbbá a terhelt, hogy a másodfokú bíróság a cselekményt a 2012. évi C. törvény szerint minősítette, noha a Btk. 2. §-a értelmében - a terhelt előadása szerint - a bűncselekményt minden esetben az elkövetése idején hatályos törvények alapján kell elbírálni. Ezért az elbíráláskor hatályos törvény rendelkezései a

terhére rótt cselekmény kapcsán reá nézve nem alkalmazhatóak.

Minderre tekintettel a jogerős ítélet felülvizsgálatát és a jogszabályoknak megfelelő ítélet meghozatalát kérte.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1134/2014/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta, és a támadott határozatok hatályban tartását indítványozta.

Álláspontja szerint nem sértett jogszabályt a másodfokú bíróság, amikor a cselekmény elbírálása során az akkor hatályos Btk. alkalmazásával járt el. Mind ezen törvény, mind pedig a korábbi Btk. 2. §-a az elbíráláskor hatályos törvény alkalmazását írja elő arra az esetre, ha az új törvény szerint a terhelt terhére rótt cselekmény enyhébben bírálendő el. Jelen esetben érdemben az alkalmazandó jogszabályok tartalma között különbség csak a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontjában van, ami a jelenleg hatályos Btk. szerint kedvezőbb, így ezen törvény alkalmazása felel meg a törvény hivatkozott rendelkezésének.

A cselekmény minősítését ért támadás kapcsán az ügyész utalt arra, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó. Ez tartalmazza a bántalmazási mechanizmust, a halálhoz vezető okfolyamatot és azt is, hogy az okozott sérülések és a halál bekövezte között ok-okozati összefüggés áll fenn.

A tényállásból pedig az eljáró bíróságok helyes következtetést vontak le a terhelt szándékára, és mind az első-, mind a másodfokú bíróság részletesen és mindenben helytállóan fejtette ki, hogy az I. rendű terhelt és társa eshetőleges szándékkal követték el az emberölés büntettét (azaz látták előre, hogy a bántalmazásba a sértett bele fog halni, és bár ezt kifejezetten nem kívánták, de lehetőségébe belenyugodtak). A cselekmény minősítése szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a sértett nem a helyszínen, hanem később, a kórházban halt meg, mert az ahhoz vezető okfolyamatot a terhelt és társának cselekménye indította meg.

Miután az ügyész ún. „abszolút eljárási szabálysértést” sem észlelt, a támadott határozatok hatályában való fenntartására tett indítványt.

Az I. rendű terhelt a Legfőbb Ügyészség indítványára írásbeli észrevételt tett. Ebben megismételte a sértett halálához vezető okfolyamat kapcsán a felülvizsgálati indítványában kifejtetteket annyi pontosítással, hogy a sértett haláláért a Kórház személyzete a felelős, az ismeretlen tettes vagy tettesek által elkövetett, halált okozó, foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetésre vezethető vissza, amit nem vizsgáltak. Saját cselekményét immár csak életveszélyt okozó testi sértés büntettének

megállapítására tartotta alkalmasnak.

Mindezek alapján az ügyészi indítvány elutasítását és a felülvizsgálati indítványának való helyt adást kérte.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdése szerint tanácsülésen, és a Be. 423. § (1), (2), (4) és (5) bekezdéseiben meghatározott terjedelemben bírálta el. Ennek alapján megállapította, hogy a terhelt felülvizsgálati indítványa nem alapos.

A Kúria elsőként arra utal, a terhelt által hivatkozott Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a terhelt felmentésére vagy az eljárás megszüntetésére, illetve a terhelt bűnösségének megállapítására, továbbá kényszergyógykezelésének elrendelésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

A felülvizsgálati indítványban foglaltak ezen okok egyikének sem feleltethetőek meg, a terhelt maga sem bűnösségének megállapítását, csupán a cselekmény minősítését, valamint az alkalmazott jogszabály kiválasztását, mindezzel összefüggésben pedig nyilvánvalóan a büntetés tartamát sérelmezte.

A Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja alapján ugyanakkor felülvizsgálatnak van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetve a büntetés végrehajtását a Btk. 86. § (1) bekezdésében foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel.

A terhelt felülvizsgálati indítványában megjelöltek pontosan megfelelnek az idézett törvényhely első és második fordulatóban írtaknak, ezért a Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjának I. és II. fordulója szerint előterjesztettnek tekintette.

Rámutat azonban a Kúria arra, hogy mind a törvénysértő minősítés, mind a büntetőjog más szabályának megsértése csak akkor szolgálhat felülvizsgálat alapjául, ha az egyúttal törvénysértő büntetés kiszabását is eredményezte.

A kiszabott büntetés pedig akkor tekinthető törvénysértőnek, ha annak neme vagy mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik, így a bűncselekmény helyes minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret megsértésével kiszabott, avagy az irányadó büntetési tételkereten belüli ugyan, de a minősítés helyesbítése vagy a más anyagi jogszabálysértés kiküszöbölése mellett tartamában eltúlzottan súlyos vagy eltúlzottan enyhe.

Jelen esetben a felsorolt feltételek egyike sem valósult meg.

A Be. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó. A felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható.

Az ekként irányadó tényállás pedig egyértelműen rögzíti, hogy a sértett halálát nem az I. rendű terhelt által feltételezett gondatlan ápolás eredményezte. Az irányadó tényállásban foglaltak szerint a sértettnek az I. rendű terhelt és társa általi bántalmazása, valamint a sértett bekövetkezett halála között ok-okozati összefüggés áll fenn, a halálhoz vezető okfolyamatot az ítéletben rögzített terhelti magatartás indította el, azt követően annak elhárítása nem volt lehetséges.

Ehhez képest a terhelt cselekményének életveszélyt okozó testi sértés büntettekénti minősítése az irányadó tényállás mellett fel sem merülhet, azt az abban rögzített ok-okozati összefüggés kizárja.

Az eljáró bíróságok ugyanakkor e tényállás alapján arra is helyesen vontak következtetést, miszerint az I. rendű terheltet cselekményének halálos eredményéhez nem csupán gondatlanság, hanem - eshetőlegesen - szándék is fűzte.

Az elsőfokú bíróság ítélete 30. oldalának utolsó bekezdésétől 32. oldalának harmadik bekezdéséig kiemelkedő alapossággal és részletességgel, mindenben helytállóan elemezte azokat az alanyi és tárgyi körülményeket, melyekből helyesen vont következtetést a terhelt ölési szándékára.

Így helyesen elemezte az I. és II. rendű terheltek, illetve a sértett közötti erőviszonyokat, a bántalmazás módját, erejét és intenzitását, az alkalmazott eszközt, a támadott testtájékot, az okozott sérülések számát és jellegét, továbbá a terheltek cselekményt követő magatartását, a cselekmény motívumát és a sértetthez fűződő viszonyukat is. Mindezek alapján helyesen állapította meg, hogy a terhelt - bár nem kívánta kifejezetten a sértett halálát - de annak lehetőségét felismerte és belenyugodott (Btk. 7. § II. fordulat).

Ugyanúgy a másodfokú bíróság is ítélete 13-14. oldalán azt a helyes álláspontot rögzítette, miszerint a nyereségvágyból elkövetett emberölés büntetettét valósítja meg az a terhelt, aki a kifejezetten idős korú sértett fejét hosszasan és durván ütlegeli mindaddig, amíg annak magatehetetlensége bekövetkezik, azért, hogy a lakásból értékeket tulajdonítson el.

Jelen esetben a halálos eredmény lehetőségének fel nem ismerésére annál is kevésbé hivatkozhatna az I. rendű terhelt, mivel ő időben már a II. rendű terheltet követően, a II. rendű terhelt általi ütések és az azzal okozott sérülések ismeretében bántalmazta tovább a sértettet.

Nem mond ennek ellent, sőt alátámasztja az ölési szándékra vonatkozó megállapítást, hogy a sértett a bántalmazás következtében életveszélyes sérüléseket szenvedett és kórházba szállításakor életveszélyes állapotban volt. Mindez korántsem jelenti azt, hogy a terhelt szándéka csak az életveszély okozására volt limitált, vagy arra sem, hanem csak testi sértés okozására; azaz a sértett halálára már nem terjedt volna ki.

Ez csupán annak következménye, hogy a sértett a bántalmazást követően nem azonnal halálozott el, amiből viszont önmagában az ölési szándék létére vagy hiányára nem lehet következtetni. Azt ugyanakkor alátámasztja, hogy a terhelti cselekménnyel célzott jogtárgy - az emberi élet - már közvetlenül a terhelt cselekménye után veszélybe került annak folytán, és azt követően az így megindított okfolyamat elkerülhetetlenül haladt a halálos eredmény felé.

Az ekként aggálytalanul megállapítható, a sértett halálára, mint eredményre is kiterjedő eshetőleges terhelti szándék az emberöléstől eltérő minősítés lehetőségét kizárja. Ezért - a cselekmény nem vitatott haszonszerzési motívumára is figyelemmel - a terhelt terhére rótt cselekmény minősítése a jogerős ítéletben törvényes.

A felülvizsgálati indítvány sérelmezte a törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezések megsértését is.

Ennek kapcsán a Kúria előrebocsátja, hogy a Btk. 2. §-ának téves alkalmazása csak akkor felülvizsgálati ok, ha az kihatott a bűnösség megállapítására, vagy törvénysértő büntetés kiszabását eredményezte (BH 2014.293.).

Az 1978. évi IV. törvény 2. §-a szerint a bűncselekményt az elkövetése idején hatályban levő törvény szerint kell elbírálni. Ha a cselekmény elbírálásakor hatályban levő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új törvényt kell alkalmazni; egyébként az új büntető törvénynek nincs visszaható ereje.

A 2012. évi C. törvény 2. § (1) bekezdése szerint a bűncselekményt - a (2)-(3) bekezdésben foglalt kivételekkel - az elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbírálni.

A hivatkozott rendelkezés (2) bekezdése értelmében, ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új büntető törvényt kell alkalmazni.

Főszabályként tehát valóban minden bűncselekményt az elkövetése idején hatályban lévő büntető jogszabályok alapján kell elbírálni, ám - a terhelt hivatkozásával szemben - mindkét Btk. az elbírálás idején hatályos törvény alkalmazását írta elő, ha aszerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el.

Jelen esetben a terhelt cselekménye a korábbi és a jelenlegi Btk. szerint is bűncselekmény, annak büntetési tétele is teljesen azonos mindkét törvény alapján. A két törvény releváns rendelkezései között az egyetlen különbség az, hogy a terhelt az elkövetéskor hatályos Btk. 47. § (2) bekezdés I. fordulata szerint csak a szabadságvesztése négyötöd részének, míg a jelenleg hatályos Btk. 38. § (2) bekezdés a) pontja szerint már annak kétharmad részének kitöltését követően feltételes szabadságra bocsátható. A jogerős ítéletben tehát az eljáró bíróság helyesen, a 4/2013. BK véleményben kifejtettekkel összhangban alkalmazta a terhelt javára az enyhébb elbírálást eredményező, jelenleg hatályos büntető törvényt.

Összességében tehát az eljáró bíróságok a terhelt cselekményét törvényesen minősítették és a törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezést sem sértették meg. Ennélfogva a Kúria a büntetés mértékét önmagában már nem is vizsgálhatta.

Mindezekre figyelemmel - s miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2014. november 11.

*Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró,
Dr. Márki Zoltán s.k. bíró*

A kiadmány hiteléül:

*tisztviselő
MV*